

SUOMI-UNKARI

N:o
10
Hinta
30:-

SUOMI-UNKARI

SUOMI-UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: SUOMI-UNKARI SEURA r.y.

Toimitusneuvosto: Suomi-Unkari Seuran johtokunta

Päätoimittaja: Marja Helin

Lokakuun 15 pnä 1953

SISÄLTÖ:

Talonpoika ja rauhanpuolustaja	siv. 2
Budapestin metroa rakennetaan	„ 7
Hinnat alentuneet jälleen	„ 11
”Bubuka”	„ 12
”Jokainen järjestämämme ilta on ollut hauska ja kodikas”	„ 13
Unkaria rainakuvina	„ 14
Huomattavia unkarilaisia seuran vieraina	„ 15
Uusi suuri tippukiviluola löydetty Unkarissa	„ 16
Vanhaa taidetta vaalitaan	„ 18

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa

Toimituksen ja konttorin osoite: Helsinki, Mikonkatu S. A. 13.

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1953, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa.

Etukansi: Uusi lukuvuosi on alkanut. **Kuvamme** on Diósgyörin metallurgisen teknillisen opiston laboratorista.

II kansi: Ensimmäiset askelot opin tiellä. Unkarilaisen maalaiskoulun nuorimpia.

Takakansi: Unkarilla on ollut tänä syksynä useita maaotteluita eri kansallisuuksien kanssa. **Kuvassa** naisten 800 metrin juoksun unkarilaiset voittajat Aranka Kazi ja A. Oros Unkari-Ruotsi maaottelussa. Voittajan aika 2.12,7 on Unkarin ennätys.

Talonpoika ja rauhanpuolustaja

*Kirjoittanut György Parragi, Kossuth-palkinnon saaja,
Kansallisen rauhanneuvoston jäsen.*

MAAILMAN RAUHANNEUVOSTON kokous Budapestissa antoi Unkarin rauhanliikkeelle uuden voimakkaan sysäyksen. Rauhanliikkeessä kaikki Unkarin rehelliset isänmaanystävät ovat liittyneet yhteen voimakkaan kansallisen yhtenäisyyden merkeissä. Sivistyneistön ja työväestön rinnalla myös Unkarin talonpoikaisto osallistuu innokkaasti rauhanliikkeeseen. Suurin osa useista tuhansista rauhankomiteoista toimii maaseudulla. Näissä rauhankomiteoissa maaseutuväestön edustajat — papit, opettajat, lääkärit ja agronomit — työskentelevät hyvässä yhteisymmärryksessä yksityistalonpoikien, tuotanto-osuuskuntien ja valtiontilojen maanviljelijöiden kanssa. Tämä yhtenäisyys ilmeni vakuuttavalla voimalla ja vaikuttavin mittasuhtein äskettäin pidetyssä kansallisen rauhanneuvoston laajennetussa istunnossa Parlamenttitalossa ja Korean aselevon solmiamisen johdosta Budapestissa pidetyssä rauhantilaisuudessa.

Parlamenttitalossa Tonavan rannalla pidetyssä rauhankokouksessa tapasimme kuusikymmentäkahdeksanvuotiaan András Havasin Dabasin kunnasta Pestin komitaatista. Seudun rauhanpuolustajat olivat lähettäneet hänet Budapestiin välittämään rauhankokoukselle heidän todelliset tunteensa, pyrkimyksensä ja toiveensa.

András Havasi suoritti kunnialla hänelle uskotun luottamustehtävän. Ennen lähtöään Budapestiin hän pukeutui työvaatteisiin ja lähti aamuvarhaisella pelloilleen suorittamaan tavallisia maatalousaskareita. Sitteen hän pukeutui lumivalkoiseen paitaan ja mustaan juhlapukuun ja kiinnitti rintaansa hallituksen antaman kunniamerkin. Hän oli saanut sen siksi, että oli aina sekä omassa taloudessaan että Dabasin asioissa osoittautunut kunnan mieheksi. Tällä kunnianosoituksella hänelle myönnettiin "malliviljelijän" arvo.

Yli 8 hehtaaria maata omistava puolueeton yksityistalonpoika András Havasi oli pukeutunut mustaan juhlapukuun Budapestin Rauhankokousta varten. Hän halusi tälläkin tavalla ilmaista, että jokainen rauhanliikkeen tapahtuma merkitsee Unkarin talonpoikaistolle kohotavaa, juhlevaa elämystä. Hän ei välittänyt polttavasta kuumuudesta,

Eräs unkarilainen talonpoika saapumassa perheineen Maailman rauhanneuvoston istuntoon Budapestissa.

sillä hänen kaltaisansa ihmiset ja heidän esi-isänsä ovat kautta sukupolvien jo yli tuhannen vuoden ajan tottuneet Unkarin suuren tasan-gon, Alföldin kuivaan kuumuuteen kesäisin.

András Havasi ei ollut aikaisemmin, ennen vapautusta koskaan käynyt Parlamenttitalossa, ei kansanedustajana eikä edes istuntojen vaatimattomana kuulijana. Työätekeville unkarilaisille talonpojille silloinen parlamentti oli saavuttamattoman kaukainen. Nyt hän sitävastoin astelee ihanan kupoolihallin mattojen peittämällä lattialla

kuin kotonaan tarkastellen seinäverhoja ja suurten taiteilijain luomia freskoja. Nyt on András Havasi, kuten muutkin hänen kaltaisensa talonpojat, ei ainoastaan 8 hehtaarin, vaan koko maan isäntä.

Tämä hänen koko olemuksestaan kuvastuva itsetietoisuus ilmenee myös puheessa, jonka hän piti Unkarin parlamenttitalossa. Koskaan elämässään hän ei ollut puhunut mikrofoniin ja kuitenkin hänen sanotavansa sujui yhtä rauhallisesti ja varmasti kuin hänen peltotyönsä Dabasisissa. Hänellä ei ollut lainkaan muistiinpanoja ja kuitenkin virtasivat sanat hänen huuliltaan melkein puolen tunnin ajan. Hän puhui aitounkarilaisin sanontatavoin ja ilmaisi sattuvasti Unkarin talonpoikaiston ajatukset osoittamatta merkkiäkään esiintymiskuumesta tai häiriytymättä hetkeksikään puheessaan.

Havasi aloitti sanomalla, että hän haluaisi muutamien unkarilaisen talonpojan jokapäiväisestä elämästä otetuin esimerkein osoittaa, minkä vuoksi työtätekevä talonpoikaisto on sydämestään ja sielustaan liittynyt Unkarin rauhanliikkeeseen, mitä Unkarin talonpoikaisto odottaa kansainväliseltä rauhanliikkeeltä ja minkä vuoksi se tuntee itsensä onnelliseksi ja ylpeäksi siitä, että Maailman Rauhanneuvosto kokoontui Unkarin pääkaupunkiin pitämään istuntoaan.

Havasin puheesta mikrofonin ääressä ja hänen kanssaan käydyistä kahdenkeskisistä keskusteluista kuvastuu voimakkaasti, miten paljon talonpoikaiston näköpiiri on laajentunut kansainvälisten kysymysten yhteydessä, kuinka suurta, miltei kiihkeätä mielenkiintoa Unkarin talonpoikaisto tuntee maailmanpoliittisia tapahtumia kohtaan.

Ennen vapautusta vain murto-osa talonpoikaistoa luki lehtiä ja vielä harvemmat kuuntelivat radiosta uutisia ja selostuksia ulkomaiden tapahtumista. Näköpiiri ei kirjaimellisesti ulottunut "kirkontornin varjoa kauemmaksi". Nyt odotetaan päivittäin mielenkiinnolla uutisia kaikesta, mitä tapahtuu Koreassa, Moskovassa, Washingtonissa, Berliinissä ja Lontoon parlamentissa, millä tavoin ratkaistaan hallituskriisi Ranskassa tai Italiassa, millä tavoin tapahtumat kehittyvät Iranissa, Egyptissä tai Indokiinassa. Unkarilaisen talonpojan näköpiiri ei enää käsitä vain kylän sisäistä elämää, lainehtivia viljapeltoja, maissi-istutuksia ja viinitarhoja, nyt se ulottuu koko maailmaan.

Kaikki tämä on suureksi osaksi kansainvälisen ja kotimaisen rauhanliikkeen suorittaman valistustyön ansiota. Rauha merkitsee tänään, kuten András Havasi mainitsi, Unkarin talonpoikaistolle ei vain sen oman kodin rauhaa, vaan rauhaa maapallon kaikille ihmisille.

András Havasi lausui: "Kun kylässäni jokin talo palaa, olkoon, että se on kaukanakin omasta talostani, minun on kiirehditävä apuun, ei

ainoastaan sen vuoksi, että se kuuluu kristityn ja lähimmäisen velvollisuuksiin, vaan myöskin, koska palava katto liekipatsaineen leviittää kipinöitä ja saattaa sytyttää minunkin rakennukseni tuleen. Kun Tisza tulvii yli äyräiden ja uhkaa repiä padot, ei ole vain palkatun padonvartijan asia suojella patoa, vaan jokaisen uhatulla seudulla asuvan, suuren ja pienen, koska joki uhkaa kaikkien työtä, leipää ja turvallisuutta. Sen vuoksi olemme me talonpojat kaikesta sydämestämme mukana maailman rauhanliikkeessä, sillä me tiedämme, että tämä leiri merkitsee suurta voimaa, voimaa, joka muovaa maailman uudelleen. Olen jo vanha mies ja olen ollut mukana monissa myrskyissä, mutta koko pitkän elämäni aikana en ole oppinut tuntemaan niin valtavaa voimaa kuin se, jota maailman rauhanliike edustaa. Me unkarilaiset talonpojat kuulumme pieneen kansaan. Usein historiamme aikana olemme olleet sodan myrskyssä kuin kaarnanpalanen, jonka vihuri on väkivaltaisesti riistänyt mukaansa. Mutta nyt tiedämme, että voimamme on moninkertaistunut 800-miljoonaisen rauhanleirin kautta. Sen vuoksi me luotamme kansainväliseen rauhanliikkeeseen ja uskomme siihen. Tiedämme, että tämä liike on rauhanomaisen työmme ja unkarilaisen isänmaamme riippumattomuuden turva. Rauha on maailman kaikkien tavallisten ihmisten kallisarvoisin aarre. Tätä aarretta vartioimme yhteisesti tehdessämme pyhäksi asiaksemme Unkarin rauhanliikkeen samoin kuin kansainvälisen rauhanliikkeen tavoitteet, Tukholman, Berliinin ja Budapestin rauhanvetoomukset."

András Havasi esitti yksinkertaisin, koruttomin sanoin, miksi rauha on hänelle ja muille Unkarin talonpojille kallis ja pyhä. Hän ei niinkään paljon ajattele omaa elämäänsä kuin lastensa ja lastenlastensa elämää ja jo myös lastenlastenlastensa elämää. "En halua, että heidät tuhotaan", hän lausuu voimalla, joka koruttomuudessaan järkyttää. Mutta hän ei myöskään halua enää olla Unkarin maaperällä seläläinen köyhä raukka ja kerjäläinen kuin ennen vapautusta. Hän on maanjaossa saanut 8 hehtaarin maapalasan kansandemokratialta. Rauhasta ja Unkarin rauhanomaiselta kehitykseltä hän odottaa, että hänen maansa myös tulevaisuudessa tuottaa yhtä runsasta satoa kuin näinä vuosina.

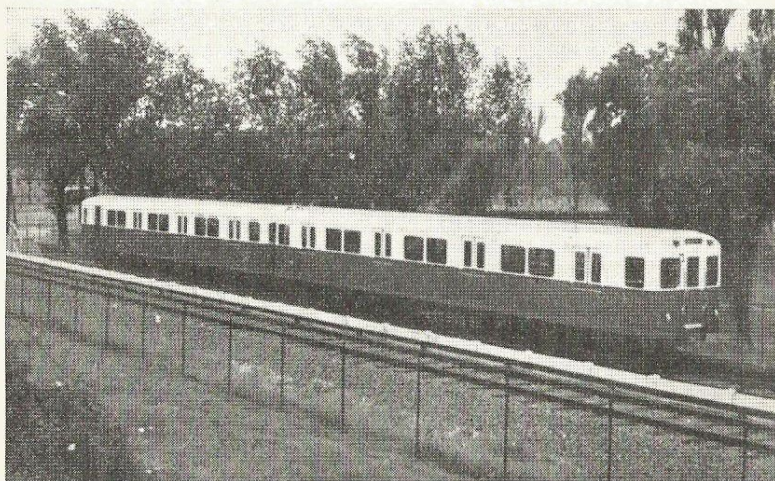
Kun hänelle taputetaan käsiä, hän torjuu suosionosoitukset ilman teennäistä vaatimattomuutta ja osoittaa rintaansa, jossa on "mallitalonpojan" merkki, sekä vastaa: "Näettekö, tästä olen kaikkein ylpein. Tämän merkin olen saanut työstäni. Se osoittaa, että meillä annetaan arvoa työlle, ja siellä missä annetaan arvoa työlle, annetaan arvoa myös ihmisille ja perheille."

Hän muistaa vielä nekin ajat, jolloin Unkarissa ei annettu arvoa työlle eikä perheelle. Hän puhuu kokemuksistaan ensimmäisessä maailmansodassa ja sanoo: "Ensimmäisen maailmansodan aikana ei minulla ollut lainkaan maata, olin aivan varaton. Kuitenkin sanottiin meille mitään omistamattomille, että meidän oli puolustettava jotakin selasta, mitä meillä ei lainkaan ollut, isänmaata. Nyt on vihdoinkin tullut aika, jolloin me kaikki tavalliset ihmiset voimme punnita sodan ja rauhan asiaa. Mutta me emme halua sotaa vaan rauhaa.

Ruumiissani oleva luoti muistuttaa minua joka päivä siitä, mitä sota merkitsee. Tämän luodin sain 21 p:nä marraskuuta 1914 Serbiassa. Nytkin tunnen, miten se liikkuu sisälläni. Tunnen sen joka päivä ja juuri sen vuoksi pidän velvollisuutenani taistella uutta sotaa vastaan, sillä en tahdo, että luodit raastavat lasteni ja lastenlasteni ruumiita tai että pommit tuhoavat heidät."

Näin puhuu unkarilainen talonpoika rauhanliikkeestä ja rauhanasiasta. András Havasin koruttomat lauseet ilmaisevat vakuuttavuudessaan järkyttävällä voimalla koko Unkarin talonpoikaiston tunteet.

Tällaiset junat tulevat liikennöimään Budapestin maanlaisella radalla. Kuva liittyy kirjoitukseen viereisellä sivulla.

Mihály Bartusz (oikealla) tarkastelemassa tovereineen päivän työsuunnitelmaa.

Budapestin mettoa rakennetaan

Eräs rakentaja kertoo elämästään

— Onnea matkalle!

Olemme työpaikalla N:o 17 Budapestin rakenteilla olevan maanalaisen alueella. Hissin ovi sulkeutuu, eteläinen rautatieasema ja sen taustana kohoava vuoriketju häviää näkyvistäni... Minusta tuntuu hieman ihmeelliseltä, että minua on kehoitettu pukeutumaan korkeisiin kumisaappaisiin, vedenpitävään pukuun ja kaitoslakkiin, mutta alhaalla syvyydessä, käytävälabyrintissä, jossa seinämät tihkuvat vettä, huomaa pukuni erittäin sopivaksi. Metron työläiset käyttävät kaikki tällaista pukua. Kosteat seinämät kiiltävät, ilma on kevyen sumun kyl-

lästämää. Kaikkialla palavat sähkölamput. Alimmissa käytävissä pääsee eteenpäin vain kumarassa kulkien.

— Kierreportailla tulee olemaan mukavampi liikkua, sanoo joku vieressäni, mutta nyt meillä ei vielä ole sellaisia mukavuuksia.

Louhittua kiveä ja irtomaata kuljetetaan pois ja levyillä, betonilla, sementillä ja kivillä lastattuja vaunuja ajaa tilalle.

Yhtäkkiä avautuu syvyydessä ihmeellinen näky: maanalaisen rautatien valtava halli. Kahden kerroksen korkuinen holvi aukenee edessämme ja kaukaisuuteen ulottuvissa tunneleissa loistaa himmeänä sähkölamppujen valo ikään kuin katulampuissa, jotka talvisessa aamusumussa yrittävät levittää valoaan. Koneet jymisevät. Illoina kaikuvat vastaamme vaunukuljettajien, louhijain, seppien, koneenkäyttäjien, sähkömiesten, teknikkojen ja insinöörien tervehdykset.

Tutustun erääseen louhijaan, Mihály Bartusziin. Täynnä innostusta hän kertoo metron rakennustöistä:

— Tähän tulee Budan pääteasema. Molemmissa sivutunneleissa liikennöivät saapuvat ja lähtevät junat. Matkustajat pääsevät kaarevaa käytävää myöten keskihalliin, josta kierreportaat johtavat maan pinnalle. Keskihalli, jossa on varsinainen asemasilta, koristellaan keramiikkateoksien ja kuvanveistosten ja tänne pystytetään myös erilaisia myymäläkojuja. Paikka on erinomaisesti sijoitettu, se tulee olemaan kokonaisen uuden kaupunginosan keskustassa.

Kuvittelen mielessäni junia, jotka saapuvat joka toinen minuutti ja joista ihmisvirta purkautuu ulos. Päivittäin lasketaan 300.000 ihmisen matkustavan tällä radalla. Kallioseiniin paikalla näen jo loistavan puhtaat seinät, keramiikkakoristeet, kuvanveistajien teokset ja vilkkaan kaupankäynnin myymälöissä...

Terävä vihellys leikkaa ilmaa. — Räjähdytys!

Haen suojaa hirsikatoksesta... Ilma värähtää voimakkaasta paineesta ja kallio sortuu jymistämisen. Sitten on muutamia minuutteja hiljaista, ennenkuin seinämät jälleen kaikuvat työn äänistä.

Tonavan oikealla rannalla, Budan puolella metron työläisten on ensisijassa taisteltava kallioita vastaan, Pestin puolella taas vettä vastaan. Budan puolella edetään räjäyttämällä kallioita, Pestin puolella työläisten on paineilman avulla pidettävä kurissa esiinpyrkivää vettä.

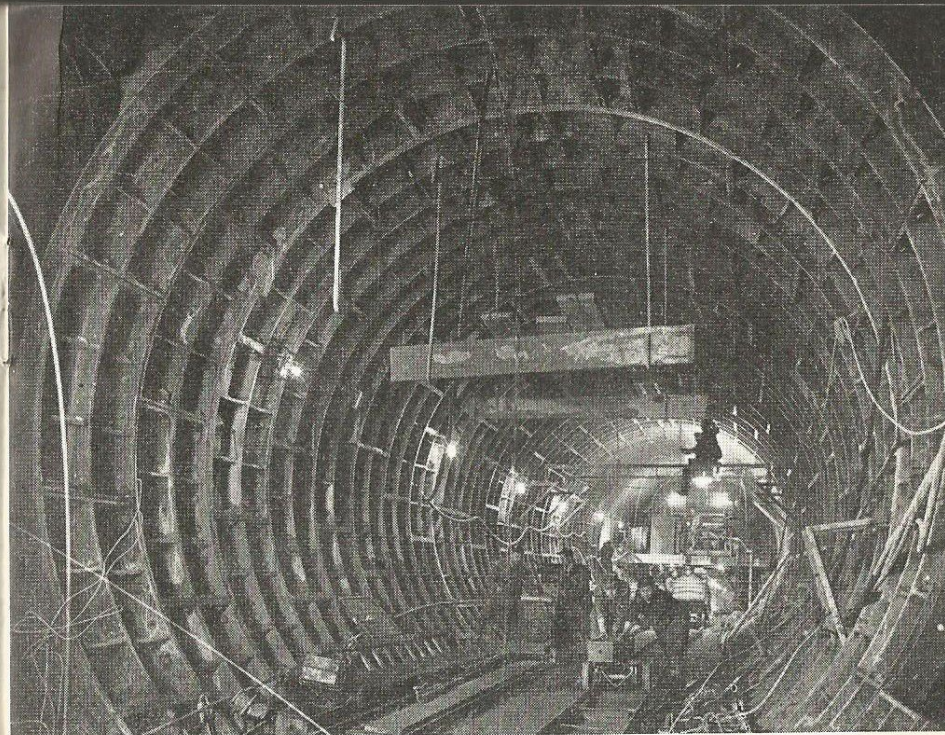
— Tonavan alla työ tulee olemaan helpointa, Mihály Bartusz sanoo selostaen suurella asiantuntemuksella joen pohjan maakerrosten erilaisuutta.

Kuuntelen Bartuszin puhetta tarkkaavaisesti ja opin vähitellen tuntemaan paitsi hänen työtään, myöskin häntä itseään, hänen elämäänsä... Hän oli aikaisemmin maalaispoika, joka työskenteli pelloilla.

— Minulle kävi kuten monille muillekin maalaisnuorille, jotka haluavat tulla ammattityöläisiksi ja opiskella eteenpäin. Kotona Tápiósylyssä olin lukenut paljon Budapestin maanalaisen rautatien rakentamisesta. Kuinka mielenkiintoista se olisikaan, ajattelin ja päätin liittyä metron rakentajiin. Vanhempani tulevat toimeen ilman minua, koska peltomme jo viljellään koneellisesti, ja niin tulinkin Budapestiin.

— Lääkärintarkastuksen jälkeen minut otettiin heti töihin. Sain asunnon erästä metron työläisille rakennetusta hotellista Dombóvári-kadulla, sain myös työpuvun ja minusta tuli aluksi aputyöläinen.

— Insinöörit tutustuttivat meidät maanalaisen rakennusmenetelmiin ja minua kiinnosti kaikki, mitä heiltä opin. Ilmoittauduin jatkokursseille, suoritin kolmen

Budapestin metron tunnelia rakennetaan.

kuukauden kuluttua kokeen ja minusta tuli louhijan apulainen. Nyt sain jo osallistua tunnelin kaivamiseen. Koskaan eläessäni en ollut tuntenut sellaista iloa. Sitten ilmoittauduin jälleen uudelle oppikurssille, suoritin sen menestyksellä ja nyt olen louhija.

Mihály Bartusz on jyrkävä mies, jolla on korkea otsa ja leveät, lujat kädet. Hän puhuu kotiseutunsa murretta, mutta hänen puheensa ja esitystapansa todistavat jo lukeneisuutta ja vakavaa kehitystä.

— Nyt rakennamme itä-länsirataa. Sen jälkeen tulee pohjois-eteläradan vuoro. Tämä työ kestää vielä vuosia, mutta tunnen, kuinka joutuisasti etenee sellainen työ, joka tuottaa tekijälleen iloa.

Metron työläisillä on yhtä suuret mahdollisuudet kuin muidenkin alojen työtätekeville opiskella ja kehittää itseään. He voivat opiskella keskikouluissa ja teknillisissä kouluissa ja käydä yliopiston iltakursseilla.

Opiskelun ohella Mihály Bartuszilla on myös runsaasti aikaa virkistymiseen.

— Hotellin kulttuurielämä on hyvin vilkasta. Meillä on suuri kirjasto ja teatterisalisissamme esitetään usein filmejä sekä pidetään esitelmiä tieteen eri aloilta ja ammattikysymyksistä. Meillä on oma kulttuuriryhmä, mutta myös mui-

den työpaikkojen näytelmäryhmät sekä kuuluisat näyttämötaiteilijat vierailevat luonamme...

Mihály Bartusz ansaitsee keskimäärin 2.500 forinttia kuukaudessa, mikä metron työläiselle on hyvä keskipalkka. Paineilmakoneilla työskentelevät voivat saada jopa 3.000—3.500 forinttia kuukaudessa.

— En olisi koskaan voinut kuvitella ansaitsevani niin paljon rahaa. Se ei vain riitä hyvin toimeentulooni, lisäksi voin ostaa kaikenlaista itselleni. Sen mitä en käytä, panen säästökassaan. Pian minulla on niin paljon säästössä, että voin perustaa itselleni oman kauniin kodin... minä nimittäin...

Hän vetää taskustaan valokuvan, joka esittää herttaisesti hymyilevää tummatukkaista tyttöä.

— Eikö hän olekin kaunis? Bartusz kysyy ylpeänä.

Ja Mihály Bartuszin, Budapestin metron rakennustyöläisen silmissä pilkahtaa iloinen hymy.

Reportaasi: G. A.

Budapestin Kansallisteatterin näyttelijätär, Kossuth-palkinnon saanut Éva Szőrényi miehensä ja kolmen lapsensa parissa. Perhe on ryhtynyt laatimaan kustannusarviota siitä, miten paljon enemmän vaatetustarvikkeita ja leluja voidaan hankkia syysostoksiin varatulla summalla.

Sunnuntaikävelyllä olevia budapestilaisia on kokoontunut näyteikkunoiden eteen tarkastelemaan vaatetustarvikkeiden uusia hintoja syyskuun 6 p:n hinnanalennusten jälkeen.

HINNAT ALENTUNEET JÄLLEEN

Kohottaakseen työätekevien elintasoja Unkarin kansantasavallan ministerineuvosto ja Unkarin työätekevien puolueen keskuskomitea päättivät syyskuun 6 p:nä alentaa yli kymmenentuhannen tavaralaadun vähittäiskauppahintaa. Hyvän sadon johdosta alennetuin hinnoin myyntiin tuotujen jauhojen, kananmunien, erilaisten vihannes- ja hedelmälaatuojen jälkeen halventuivat nyt useat ensiarvoisen tärkeät elin- ja taloustarvikkeet esim. leipä, vehnäleipälaadut, sokeri, säilykkeet, saippua, tekstiilituotteet ja vaatetustarvikkeet sekä huonekalut, samoin ravintolahinnat ja maksut erilaisista palveluksista: korjauksista, pesusta jne. Näin suuruusuntaista ja laajalle ulottuvaa hintojen alennusta ei ole aikaisemmin tapahtunut Unkarissa. Hinnanalennus, joka astui voimaan heti päätöksen julkaisemispäivänä, merkitsee väestölle vuotta kohden noin 1500 miljoonan forintin puhdasta säästöä.

Uuden hallitusohjelman tultua tunnetuksi on julkaistu lukuisia huomattavia päätöksiä ja asetuksia, joiden kaikkien tarkoituksena on työätekevän kansan elintason kohottaminen, yhä suurempi huolenpito ihmisestä.

"Bubuka"

Hän oli vanha kunnioitettava tälti, jota koko parantolan väki kutsui lempinimellä "Bubuka". Mátrahazan parantolassa Bubuka oli ollut sairaanhoitajana jo yli kolmekymmentä vuotta. Tänä aikana hänen tukkansa oli muuttunut valkeaksi, käyntinsä hiljaiseksi, mutta hänen kasvoistaan uhoi jatkuvasti hyväntahtoisuutta ja lohdutusta tuova hymy. Tavattoman uuraana työntekijänä hänet tapasi milloin kohentamassa potilaan pielusta, milloin muissa tehtävissä. Aina kun hän kumartui potilasta hoivaamaan, hänen kaulassaan riippuva Jeesusristi heilui ikäänkuin ollakseen mukana auttamassa.

— Mihin uskontokuntaan sanoittekaan kuuluvanne, hän kysyi minulta, suomalaiselta työmieheltä.

— Sepä merkillistä, ette siis kuulu mihinkään kirkkokuntaan, ei mitään uskontoa, miten se on mahdollista?

Koetin selittää hänelle, että Suomessa on sellainen laki, ettei tarvitse kuulua mihinkään uskontokuntaan, ellei halua. Voi olla vain valtion kansalainen. Hertaisesti hymyillen hän sanoi kyllä ymmärtävänsä valtion lain, mutta yhä hän katseli minua kysyvin silmin ja näytti ristiään.

Työväenliikkeen ihmisenä minusta oli luonnollista, että parantolassa olevat kommunistipotilaat koettivat kuumeisinakin nousta vuoteistaan sanomaan minulle Unkarissa tavaksi tulleen kommunistitervehdyksen. Samoin minusta oli perin luonnollista, että nuori juutalaissyntyinen insinööri, jolta saksalaiset olivat sodan aikana tappaneet isän, äidin ja siskon, vakuutti kansandemokraattisen Unkarin pelastaneen hänet ja Unkarin koko juutalaisväestön varmasta tuhosta. Mutta minua kiinnosti tietää, miten tuollainen uskonnollinen sairaanhoitaja, jolla oli jo vanhan järjestelmän aikana jonkinlainen asema, suhtautuu kansandemokratiaan.

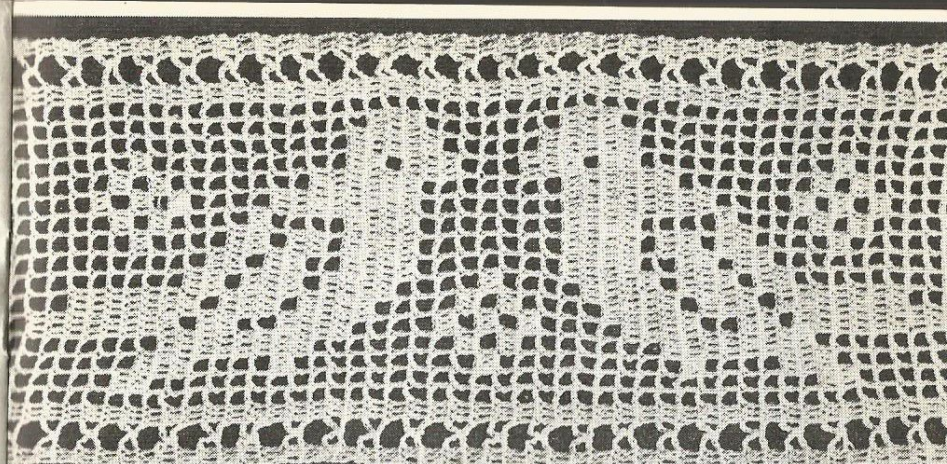
Vanha Bubuka ei sitä salannutkaan. Kun hän tuli aamuisin huoneeseeni, hän nosti kätensä kommunistitervehdykseen ja sanoi "hyvän huomenen" jälkeen "szabadság" (vapaus).

Bubuka kertoi, että vanhaan aikaan ei noudatettu Jeesuksen laupeuden opetuksia, ei rauhan eikä hyvätahdon opetuksia. "En ole vielä kommunisti, mutta tiedän, että nyt tahdotaan todella rauhan säilymistä ja hyvinvoinnin kasvamista. Ei silloin vanhaan aikaan välitetty kansan kurjuudesta. Tekopyhiä olivat Jumalan palveluksessakin. Herra olkoon heidän sieluilleen armollinen."

Näin puhui jo vanhan järjestelmän aikana sairaanhoitajana ollut Bubuka. Hän kannattaa kansandemokratiaa senvuoksi, että hän on rehellinen ihminen.

A. R.

SUOMI-UNKARI-lehden kirjoitukset, artikkelit, reportaashit, kuvat y.m. ovat vapaasti käytettävissä.

"Rauhan kyyhkys". Rva Sirkka Laakson Suomi-Unkari Seuralle lahjoittama pitsi.

"Jokainen järjestämänne ilta on ollut hauska ja kodikas"

kirjoittaa Suomi-Unkari Seuran jäsen rva Sirkka Laakso, joka on lahjoittanut seuralle itse valmistamansa kauniin rauhanaiheisen käsityön. Julkaisemme hänen kirjeensä kokonaisuudessaan.

"Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja, maisteri Ele Alenius.

Haluan ensin kiittää viimeksi järjestämästänne matkasta, joka oli todella suurenmoinen. Uskon jokaisen jäsenen tuntevan samaa syvää kiitollisuutta Teitä jokaista seuramatkan järjestäjää kohtaan. Teillä on ollut suuri työ ja vaiva saada aikaan niin ihana ilta. Täytyy tyydytyksellä todeta, että jokainen järjestämänne ilta on ollut hauska sekä ennenkaikkea hyvin kodikas. Että tällainen perheenäiti (eräs seuranne jäsen) tuntee tulevansa kuin herttaiseen, lämpimään kotiin rakkaiksi käyneiden ystävien pariin. Syvän kiitollisuuden ja myötätunnon ilmauksena olen virkannut tällaisen lakananpitsin "Rauhankyyhkys". jonka haluaisin lahjoittaa Teille, jotta voisitte panna sen arvottavaksi 3. 9. illan tilaisuudessa. Siitä koituvat varat tulisivat matkakustannusten peittämiseksi, sillä ymmärrän, että sellainen mitätön summa, minkä me jäsenet matkasta makamme, ei yksistään riitä.

Harras toivoni siis olisi, että pieni lahjani olisi avuksi tällaisen matkan

järjestämisessä. Uskon, ja olen varma siitä, että tämäkin matka on yhtä suurenmoinen ja iloitsen jo ennakolta siitä.

Toivon, että saisimme elää rauhassa ja tehdä monta hauskaa ja virkistävää matkaa yhdessä. Siispä iloisiin näkemiin.

Lämpimin terveisin Sirkka Laakso
Pääskylärinne 10 B 41."

Suomi-Unkari Seuran puolesta lahjoittajalle lähetettiin kirje, missä esitettiin seuran sydämelliset kiitokset.

Rva Laakson lahjoittama pitsi arvottiin hänen toivomuksensa mukaan seuran järjestämällä autoretellä Espoon Kolmirannassa.

Unkaria rainakuvinä

Suomi-Unkari lehdessä on karilaisen taiteilijan taulusta, se-
aikaisemmin kirjoitettu Finlandia-
Kuvan valmistamasta Unkari-rai-
nasta. Nyt voimme esitellä jo
useampiakin. Lyhyehkön yleis-
katsauksen Unkarista antaa Valio-
kuva Oy:n Unkari-raina. Rainas-
sa on uusinta kuva-aineistoa ja
karttoja yhteensä kolmenakym-
menenä kuvana. Uusia ovat myös
2-osainen, 65 kuvaa sisältävä "Un-
karin kansa rauhan työssä", 2-
osainen Unkarin lasten onnellista
elämää esittelevä raina, "Unkarin
taidetta"-raina, joka sisältää 35
kuvaa kahdeksan klassillisen un-

Suomi-Unkari seuran osastot
ja muutkin Unkarin ystävät voi-
vat rainoilla elävöittää käsitys-
tään Unkarin kansan elämästä.
Esityskoneita on jo useimpien
paikkakuntien eri järjestöillä tai
kuntien raittiis- ja nuorisolaut-
akunnilla sekä kouluillakin. Rai-
noja voi tilata Suomi-Unkari
Seuran tai Helsingin työväen si-
vistysjärjestön välityksellä.

Unkarin parlamentin puhemies Sándor Ronai (vas.) ja Sulattotyöläisten liiton puheenjohtaja Ferenc Martin valokuvattuina Helsingissä.

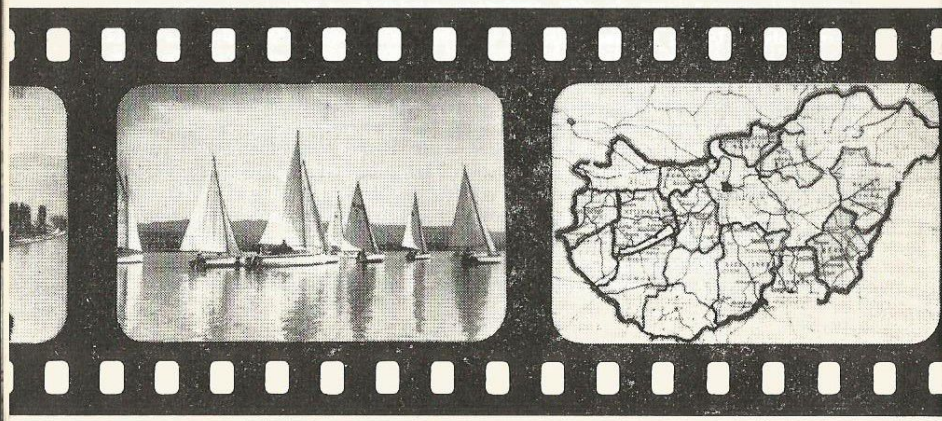
Huomattavia unkarilaisia seuran vieraina

Syyskuun 26 päivänä saapuivat maa-
hamme Suomi-Unkari Seuran kutsu-
mina Unkarin parlamentin puhemies
Sándor Ronai ja Sulattotyöläisten
liiton puheenjohtaja Ferenc Martin.
Vieraat tutustuivat matkallaan kult-
tuuri- ja talouselämäämme sekä Suomi-
Unkari Seuran toimintaan.

Tiistaina 29. 9. eduskunnan puhemies
K.-A. Fagerholm tarjosi puhemies
Ronaille lounaan, jolla olivat läsnä
myös ministeri Dömötör, eduskun-
nan toinen varapuhemies Toivo Ku-
jala sekä seuran puheenjohtaja Ele
Alenius. Samana päivänä järjestet-
tiin Hotelli Tornissa lehdistön edusta-
jille haastattelutilaisuus, jossa puhe-
mies Ronai selosti laajasti maansa
yhteiskunnallista, taloudellista ja kult-
tuurikehitystä.

Suomen Metallityöväen Liiton sihtee-
rin Edvin Salosen opastamana Fe-
renc Martin tutustui Valmetin H:gin
telakkaan, missä päivällistettiin aikana
järjestettiin keskustelutuokio työläis-
ten kanssa. Ferenc Martin tutustui
myös Strömbergin Pitäjänmäen tehtai-
siin.

Puhemies Ronai kävi Turussa Suomi-
Unkari Seuran paikallisen osaston vie-
raana ja puhui mm. Varsinais-Suomen
Rauhanneuvoston ja Suomi-Unkari
Seuran Turun osaston yhteisessä rau-
hanjuhlassa Turun uudessa konsertti-
salissa. — Lehtemme painoon mennessä
vierailu jatkuu. Puhemies Ronai mat-
kustaa vielä Tampereelle ja Kemiin,
puheenjohtaja Martin Tampereelle,
Karhulaan, Kotkaan ja Kuopioon.

Uusi suuri tippukiviluola löydetty Unkarissa

On ihmeellistä, että alavassa Unkarissa, missä on vain vähän vuoria, tavataan runsaasti rotkoja ja luolia. Budapestin ympäristöstä, Buda-vuorilta löydettiin niitä kokonainen ryhmä. Suurin niistä on Palvölgyn tippukiviluola. Maan muissakin osissa on useita huomattavan suuria luolia. Balaton-järven länsirannikon läheisyydessä on Tapolcan järvi, jossa on ihanan kaunis kristallinkirkas maanalainen järvi. Mecsek-vuoristosta etelään on 400 metrin pituinen Abaligetin tippukiviluola, jonka suhinasta voidaan päätellä sään muutoksia.

Mitkään näistä eivät kuitenkaan vedä vertoja Aggtelekissa sijaitseville Baradlan kuuluisille tippukiviluolille, jotka ovat tähän asti tunnetuista suurimmat koko maailmassa. Niiden pituus on 15 km ja Tšekkoslovakian puolelle ulottuvat luolan osat mukaanluettuina 22 km. Aggtelekin luola on itse asiassa suurenmoinen, melkein tasainen veden kovertama onkalo, joka paikoitellen laajenee jättiläismäisiksi saleiksi. Ihmeelliset tippukivimuodostelmat vaihtelevat tuhansin ja jälleen tuhansin muunnoksien ja loistavat mitä erilaisimmin värein.

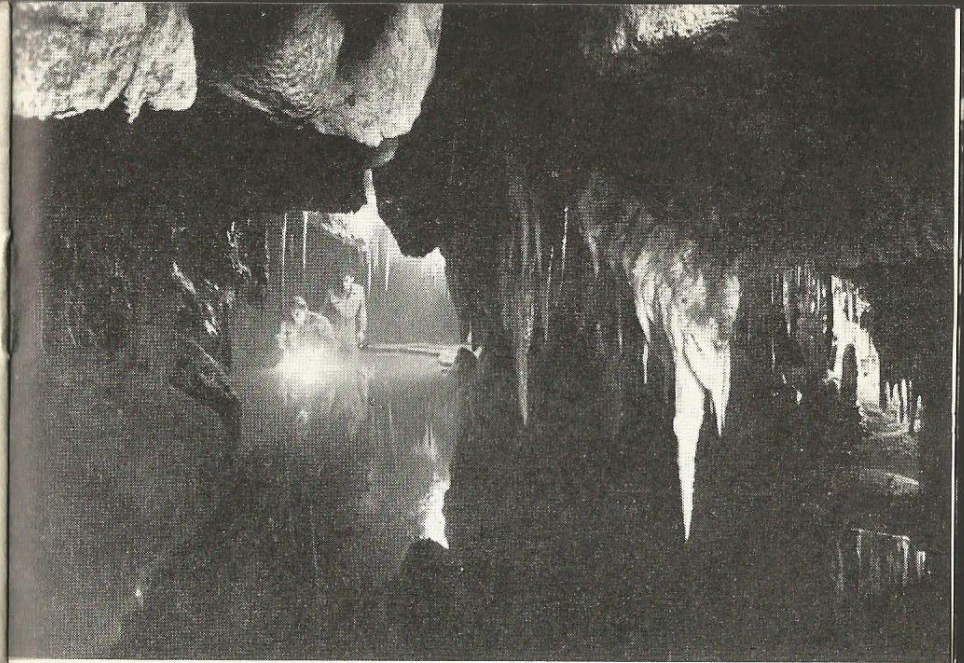
Muutamia luolan osia tunnettiin jo vanhoina aikoina ja eri haaraumia on sitten löydetty jaksottain aina viime aikoihin saakka.

Kesällä 1952 onnistui erään nuoren unkarilaisen tiedemiehen, László Jakucsin tehdä uusi löytö. Läheltä Aggtelekia hän löysi tähän asti tuntemattoman valtavan suuren tippukiviluolan. Luolaa on tutkittu jo 10 km:n pituudelta ja tutkimustyöt jatkuvat yhä.

Kuten kaikki tämänlaatuiset luolat,

myös tämä on syntynyt kalkkikivikalioon maan syvyydessä liikkuvien vesien vaikutuksesta. Ympäristön asukkaat tunsivat jo ammuin Szár- ja Szomor-vuorten juurella sijaitsevat vettä imevät syvennykset, jotka suojailmoilla ja kesäisten rajuilmojen vallitessa imevät uskomattoman nopeasti vuorenrinteiltä syöksyvät vesimäärät. Tiedemiehet arvelivat, että tämä vesi kerääntyy Baradlan luolan alapuolella juokseviin jokiin ja tulee esille Jósvaluona.

Jakucs halusi tarkistaa tämän oletuksen. Hän värjäsi syvennyksissä juoksevan veden, mutta huolimatta siitä, että hän käytti kaikkein voimakkaimpia väriaineita, ei Jósvalähteen veden väri muuttunut. Oli siis selvää, että tässä oli kysymyksessä aivan itsenäinen maanalainen vesistö, johon todennäköisesti liittyy myös luolaryhmiä. Näitä otaksuvia seuraten aloitettiin tutkimustyöt. Ensinnä löydettiin yksi niistä suurista notkelmista, joihin vesi imeytyi. Tutkijat laskeutuivat köysien varassa 10–12 metrin syvyyteen miltei pystysuorasta aukosta ja löysivät oletamuksensa mukaisesti kapean maanalaisen kalliokäytävän. Tätä tietä seuraten he puolitoista kilometriä edettyään — usein vatsallaan ryömien — löysivät ihmisilmältä tähän asti näkymättömissä olleen häikäisevän kauniin tippukiviluolan. Kapea käytävä levisi tällä kohdalla ja johti korkeaan saliin ja sen jälkeen yhä uusiin saleihin. Eräiden salien kattoja ei voinut lainkaan nähdä, koska lampujen valo ei yltänyt niihin asti. Jättiläismäisten, tummien kallioseinämien juurella solisi kaunis Komlós-puro.

Tippukiviluola koristavat lukemattomat alaspäin riippuvat pilarit, jotka muistuttavat läpikuultavia jääpuikkoja. Väriltään ne saattavat olla hohtavan valkeita, kellertäviä, ruosteensuskeita tai punertavia.

Luolan erikoisimpia nähtävyyksiä ovat kuitenkin tippukivet. Saleja koristavat sadat alaspäin riippuvat pilarit, jotka ovat kuin kiveksi muuttuneita läpikuultavia jääpuikkoja. Ne muodostavat kuin hienoa kivistä pitsiverhoa, niin ohutta, että lampun valo loistaa sen läpi. Tippukivet voivat olla lumenvalkoisia, kellertäviä, ruosteensuskeita tai punertavia.

Pian saavat kymmenet tuhannet retkeilijät nauttia tästäkin luonnon erikoisuudesta ja keksiä siinä yhä uusia kauneusarvoja.

Pääasiallinen ero näiden kahden luolan välillä on, että Baradla on suurimman osan vuotta kuivana. Se maanalainen puro, joka on uurtanut Baradlan, on jo painunut alempiin maaker-

roksiin jatkaen siellä työtään. Tämä uoma on niin runsaan veden alla, että ihmisen tuskin on mahdollista sinne tunkeutua. Äskettäin löydettyssä luolassa ei ole sellaista alakäytävää, vaan vesi solisee siellä kävijän jalkojen juuressa kapeiden käytävien ja suurien salien läpi ulottuen paikoitellen polviin ja jopa vyötäröön saakka. Luolan viimeksi löydettyyn osaan vesi muodostaa suuren järven ja juoksee vielä tuntemattomia teitä vuoren syvyydestä muutamia kilometrejä kauempana sijaitsevaan Komlós-lähteeseen.

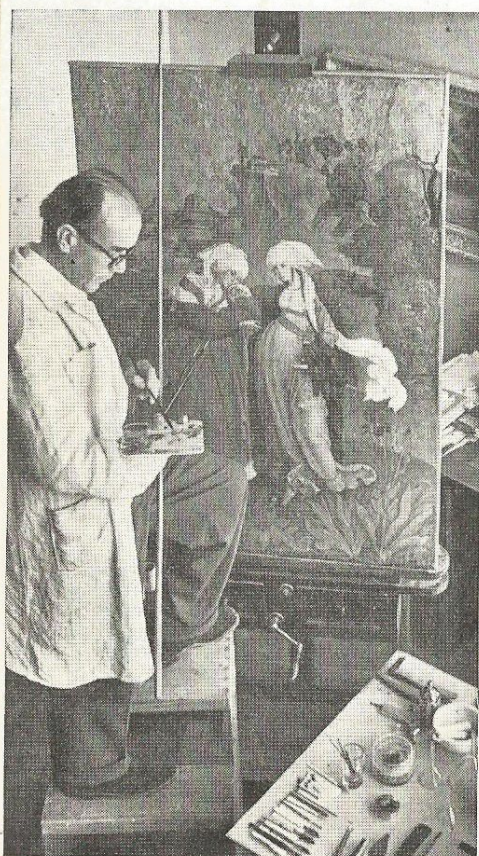
Nuoren tiedemiehen löytö toi päivänvaloon erään Unkarin kansan suurimista aarteista, kansan, joka yhä kasvavalla kiinnostuksella tutustuu maansa luonnon erikoisuuksiin.

Vanhaa taidetta vaalitaan nyky-Unkarissa

Mielenkiintoisia havaintoja tehty erästä
Lucas Cranachin taulua entisöitäessä

Budapestin taidemuseossa kävijät voivat Rafaelin, Rubensin, Tizianin, Rembrandtin, Van Dyckin, Goyan, Velazquezin, Correggion ja muiden maalaustaiteen suurten mestarien maa-

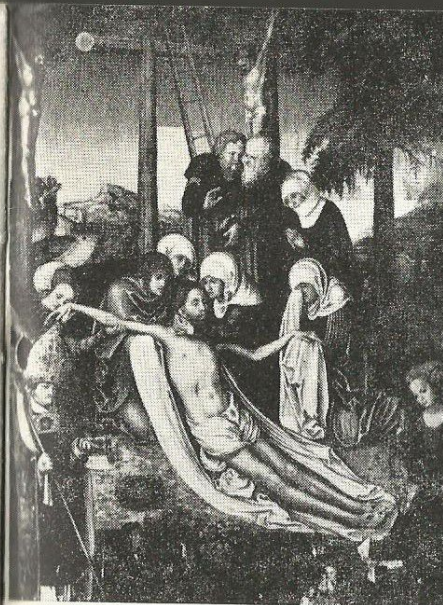
ilmankuulujen taulujen ohella ihailla myös Lucas Cranachin teoksia. Museon omistuksessa on kokonaista kuusi Cranachin taulua, niiden joukossa myös maalaus "Kristuksen sureminen".

M. Friedländerin ja J. Rosenbergin teos "Lucas Cranachin maalaukset" kuvaa tätä taulua seuraavasti: "Vasemmalla pyhä piispa, oikealla pyhä Helena, surevan ryhmän takana Josef Arimatialainen ja Nikodemus. Teos syntyi vuosina 1515–1516, ja se on peräisin Eszterházyn kokoelmasta. Vuonna 1899 se oli esillä Cranach-näyttelyssä Dresdenissä. Kun maalaus siirrettiin puutaululta kankaalle, se kärsi siitä pahasti, erikoisesti henkilöiden päitten kohdalta. Kuvan yläosa on kokonaan maalattu uudestaan."

Friedländerin terävä silmä havaitsi, että taivas kuvassa on maalattu myöhemmin uudelleen, mutta ei hän eikä kukaan muukaan asiantuntija huomannut, että myös hautakumpu on tullut kuvaan vasta myöhemmin ja että eräät osat kuvasta on maalattu uudestaan läpinäkyvillä kuultoväreillä.

Tämä havainto on György Kákay Szabón, Unkarin kuvataidemuseon entisöimisosaston johtajan ansiota. György Kákay Szabó ei ole kuitenkaan ainoastaan huomannut, että kuvaa on maalattu uudelleen myöhemmin, vaan

György Kákay Szabó, Budapestin taidemuseon entisöimisosaston johtaja.

Lucas Cranachin maalaus "Kristuksen sureminen" nähdään yllä kuvassa entisöitynä: alareunassa häämöttävät lahjoittajien kasvat tummina ja piispalla on kädessään mestauskirves marttyyrikohtalon merkinä. Alakuvassa taulu ennen entisöintiä: alhaalla näkyy hautakumpu selvästi.

hänen on myös onnistunut entisöidä taulu erinomaisten teknillisten keinojen avulla. Tämä maailmankuulu taulu, joka taidehistorioitsija E. Flechsigin mukaan on Lucas Cranachin pääteoksia, pääsee nyt restauroimisen jälkeen alkuperäisessä kauneudessaan täysiin oikeuksiinsa.

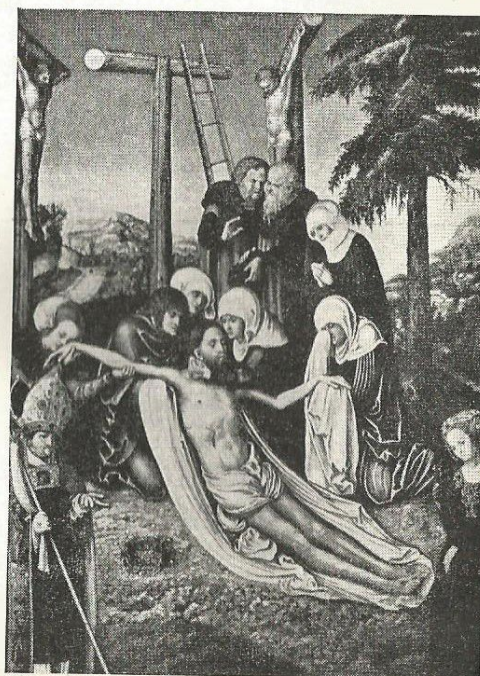
Taulun ainoalaatuisen mielenkiintoisesta entisöinnistä György Kákay Szabó lausuu seuraavaa:

— Huomasin tarkastuskäynnilläni, että Cranachin "Kristuksen sureminen"-nimisen maalauksen vasemmassa yläkulmassa väri oli osittain irtoamaisillaan. Otin taulun ateljeeheni, missä tutkin sen perusteellisesti ja huomasin, että alaosan maalaustapa poikkeaa Cranachin sivellintekniikasta. Havait-

sin myös, että hautakummun ympärillä olevat kivet oli maalattu muulla kuin mestarin tyyliä. Cranach ympäröi kivet hienoilla ääriviivoilla, kun taas henkilö, joka myöhemmin on niitä maalannut, on kuvannut vain kivien varjoon jäävää sivua. Samalla tavoin oli myös piispan jalkojen juuressa oleva nurmi poikkeavaa tyyliä.

— Nyt en enää epäillyt, että taulun alaosa on maalattu uudelleen 1800-luvulla, ja uskoen tähän varmasti aloin raaputtaa varovasti kuvan pintaa. Heti ensimmäisenä tuli vastaan ihanan hehkuva, läpikuultava vihreä väri. Pian kävi ilmi, että piispan jalkojen juuressa oleva vihreä nurmi peittää hautakummun, joka on hakattu vihreän sammalen peittämään kallioon. Jatkoin työtäni. Poistettuani värikerroksen tuli näkyviin ihmisten päitä.

Tällä tavoin kuorin vähitellen esiin neljä päätä tai hahmoa. Kävi ilmi, että ne ovat muutokuvia ja esittävät taulun lahjoittajaa perheineen. Perhe

polvistuu hautakammiossa, johon Kristus asetetaan. Tehdäkseen heidät näkymättömiksi myöhempi entisöijä vieritti kiven haudan suulle ja sirotti vielä lisäksi maata päälle haudaten siten hahmot.

— Käsitykseni mukaan suoritettiin uudestimaalaus siksi, että osa — noin 15—20 cm — taulun alaosasta turmeltui; senvuoksi oli myös tarpeellista siirtää se alkuperäiseltä puutaululta kankaalle. Tätä toteamusta tukee myös seikka, että kuvasta eivät puutu ainostaan esiin tulleen lahjoittajan, vaan myös etualalla olevien pyhien henkilöiden jalat.

— Entisöinnin aikana kävi ilmi, että henkilö, jota M. Friedländer nimittää joksikin pyhäksi piispaksi, pitää oikeassa kädessään mestauskirvestä marttyyrikohtalon merkinä. Pyhä He-

lena taas pitää Kristuksen haavoista vedettyjen kolmen mustan rautanaulan sijasta kirjaa kädessään, ja myöhemmin maalatun mustan puvun alle kätkeytyy vaaleanvihreä puku.

— On erittäin mielenkiintoista havaita, miten paljon lahjoittajan ja hänen perheensä muutokuvat poikkeavat taulun muista hahmoista, joita varmaan-kaan ei ole maalattu elävien henkilöiden vaan mielikuvitushahmojen mukaan. Lahjoittajan ja hänen perheensä kuvista voidaan sensijaan huomata, että ne ovat syntyneet välittömien havaintojen pohjalla.

— Toivon, että minun onnistuu täydellisen entisöinnin jälkeen saada tässä Cranachin eräässä pääteoksessa esiin sen todella alkuperäinen kauneus, lausui johtaja György Kákay Szabó lopuksi.

Kuvissa viereisellä sivulla: Tieteellisten työntekijäin maailmanliitto piti syyskuussa täysistunnon Budapestissa. Yllä Unkarin tiedeakatemian presidentti István Ruzsnyák avajaissanoja lausumassa, keskellä prof. Frédéric Joliot-Curie. Alla prof. Joliot-Curie keskustelussa tunnetun unkarilaisen pianotaiteilijan Annie Fischerin kanssa kokouksen kunniaksi järjestetyssä konsertissa.

UNKARIN RADIO

lähettää joka päivä lyhytaalto-pituuksilla 25 ja 30,5 metriä suomenkielistä ohjelmaa klo 18.40 Suomen aikaa. Seuratkaa Unkarin kulttuuri- ja talouselämän tapahtumia Unkarin radion välityksellä. Keskiviikkoisin vastataan kuulijain kirjeisiin, sunnuntaisin on katsaus viikon tapahtumiin, myös toivekonsertteja järjestetään.

Kuulijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa joko suoraan Unkarin radiolle os. Magyar Rádió, Budapest, Magyarország tai Suomi-Unkari Seuralle os. Mikonkatu 8 A 13 Helsinki.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Meritullink. 32 C. 22, puh. 39 185.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 72 219.

